

IL-MOVIMENT LIBERU TAL-ĦADDIEMA

Waħda mill-erba' libertajiet li jgawdu ċ-ċittadini tal-UE hija l-moviment liberu tal-ħaddiema. Dan jinkludi d-drittijiet tal-ħaddiema għall-moviment u r-residenza, id-drittijiet għad-dħul u r-residenza għall-membri tal-familja, id-dritt għal xogħol fi Stat Membru ieħor u trattament ugwali bħaċ-ċittadini ta' dak l-Istat Membru. Japplikaw restrizzjonijiet għas-servizz pubbliku. L-Awtorità Ewropea tax-Xogħol isservi bħala aġenzija dedikata għall-moviment ħieles tal-ħaddiema, inklużi l-ħaddiema stazzjonati.

IL-BAŽI ĠURIDIKA

L-Artikolu 3(2) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea (TUE); L-Artikoli 4(2)(a), 20, 26 u 45 - 48 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE).

Id-Direttiva 2004/38/KE dwar id-drittijiet taċ-ċittadini tal-Unjoni u tal-membri tal-familja tagħhom biex jiċċaqilqu u jgħixu liberament fit-territorju tal-Istati Membri; Ir-Regolament (UE) Nru 492/2011 dwar il-moviment liberu tal-ħaddiema fi ħdan l-Unjoni.

L-OBJETTIVI

Il-moviment liberu tal-ħaddiema huwa wieħed mill-prinċipji fundaturi tal-UE sa mill-bidu tagħha. Huwa stabbilit fl-Artikolu 45 tat-TFUE u huwa dritt fundamentali tal-ħaddiema, li jikkomplementa l-moviment liberu tal-merkanzija, tal-kapital u tas-servizzi fis-suq uniku Ewropew. Huwa jimplika l-abolizzjoni ta' kull diskriminazzjoni minħabba ċittadinanza dwar l-impjieg, il-paga u l-kondizzjonijiet l-oħra tax-xogħol. Barra minn hekk, dan l-artikolu jstipula li ħaddiem tal-UE għandu d-dritt jaċċetta offerti ta' impjieg li jkunu saru, jispostja ruħu liberament fil-pajjiż, joqgħod sabiex jaħdem f'impjieg u jibqa' wara li jkun okkupa impjieg hemm, soġġett għal ċerti kondizzjonijiet.

IL-KISBIET

Fl-aħħar tal-2017, skont data tal-Eurostat, 3.8% taċ-ċittadini tal-UE (17-il miljun persuna flimkien ma' 1.4 miljun ħaddiem transfruntier) kienu qed jgħixu jew jaħdmu fi Stati Membri li mhumiex ċittadini tagħhom — żieda ta' 2.5 % mill-2007. Il-mobilità hija l-ogħla fost il-gradwati terzjarji.

A. Arranġamenti generali attwali dwar il-libertà tal-moviment

Id-dritt fundamentali tal-moviment liberu tal-ħaddiema ġie inkorporat f'diversi regolamenti u direttivi sa mis-snin 60. Ir-regolament fundatur dwar il-libertà ta' moviment għall-ħaddiema (ir-Regolament 1612/68) u d-direttiva komplementari

dwar it-tnefħija ta' restrizzjonijiet fuq il-moviment u residenza (id-Direttiva tal-Kunsill 68/360) ġew immodernizzati bosta drabi. Attwalment, id-dispożizzjonijiet ewlenin tal-UE huma d-Direttiva 2004/38/KE dwar id-drittijiet ta' moviment u residenza, ir-Regolament 492/2011 dwar il-moviment liberu tal-ħaddiema u r-Regolament li jstabbilixxi Awtorità Ewropea tax-Xogħol li għandu jiġi ppubblikat fir-rebbiegħa 2019.

1. Id-drittijiet ta' moviment u ta' residenza tal-ħaddiema

Id-Direttiva 2004/38/KE tintroduci ċ-ċittadinanza tal-UE bħala l-istatus bażiku għaċ-ċittadini tal-Istati Membri meta huma jeżerċitaw id-dritt tagħhom li jiċċaqilqu u jgħixu liberament fit-territorju tal-UE. Għall-ewwel tliet xhur, kull ċittadin tal-UE għandu d-dritt ta' residenza fit-territorju ta' pajjiż ieħor tal-UE mingħajr ebda kundizzjoni jew formalità għajr ir-rekwizit li jkollu karta tal-identità valida jew passaport validu. Għal perjodi itwal, l-Istat Membru ospitanti jista' jirrikjedi li ċ-ċittadin jirregistra l-preżenza tiegħu jew tagħha fi żmien raġonevoli u mhux diskriminatorju.

Id-dritt taċ-ċittadini tal-Unjoni li jirrisjedu għal aktar minn tliet xhur jibqa' soġġett għal ċerti kundizzjonijiet: għal dawk li mhumiex ħaddiema jew ħaddiema għal rashom, id-dritt ta' residenza jiddependi fuq jekk ikollhomx biżżejjed rizorsi biex ma jkunux ta' piż fuq is-sistema ta' assistenza soċjali tal-Istat Membru ospitanti u li jkollhom assigurazzjoni kontra l-mard. L-istudenti jew dawk li jikkompletaw taħriġ vokazzjonali wkoll għandhom id-dritt ta' residenza, kif għandhom ukoll persuni (involontarjament) qiegħda li jkunu rreġistraw bħala qiegħda.

Id-ċittadini tal-UE jakkwistaw id-dritt ta' residenza permanenti fl-Istat Membru ospitanti wara perjodu ta' ħames snin ta' residenza legali kontinwa.

Id-direttiva mmodernizzata **ir-riunifikazzjoni tal-familja** billi estendiet id-definizzjoni ta' "membru tal-familja" (li qabel kienet limitata għall-konjuġi, għad-dixxendenti taħt l-età ta' 21 sena jew ulied dipendenti u għall-axxendenti dipendenti) biex tinkludi sħab registrati jekk il-leġiżlazzjoni tal-Istat Membru ospitanti tikkunsidra sħubija registrata bħala ekwivalenti għal żwieġ. Irrispettivament min-nazzjonalità tagħhom, dawn il-membri tal-familja għandhom id-dritt li jgħixu fl-istess pajjiż bħall-ħaddiem.

2. L-impjieg

Ir-Regolament 492/2011 jstabbilixxi regoli għall-impjieg, għat-trattament ugwali u għall-familji tal-ħaddiema. Kwalunkwe ċittadin ta' Stat Membru għandu d-dritt ifittex impjieg fi Stat Membru ieħor f'konformità mar-regolamenti rilevanti applikabbli għall-ħaddiema nazzjonali. L-Istati Membri ma jistgħux japplikaw prattiki diskriminatorji, bħal li jillimitaw offerti tax-xogħol għaċ-ċittadini jew li jirrikjedu ħiliet lingwistiċi li jmorru lil hinn minn dak li jkun raġonevoli u meħtieġ għall-impjieg inkwistjoni. Barra minn hekk, ħaddiem mobbli huwa intitolat jirċievi l-istess għajjnuna mill-uffiċċju nazzjonali tal-impjieg bħaċ-ċittadini tal-Istat Membru ospitanti u jkollu wkoll id-dritt li joqgħod fil-pajjiż ospitanti għal perjodu twil biżżejjed biex ifittex xogħol, japplika għal impjieg u jiġi rekrutat. Dan id-dritt japplika bl-istess mod għall-ħaddiema kollha mill-Istati Membri l-oħra, kemm jekk jinsabu fuq kuntratti permanenti, ikunu impjegati bħala ħaddiema stagjonali jew ikunu ħaddiema transfruntiera jew jipprovdu servizzi.

Madankollu, dawn ir-regoli ma japplikawx għall-ħaddiema stazzjonati peress li ma jkunux qegħdin jagħmlu użu mid-drittijiet tagħhom ta' moviment liberu: minflok, huma

dawk li jhaddmu li qegħdin jużaw il-libertà tagħhom li jipprovdu servizzi sabiex jibgħatu haddiema barra mill-pajjiż fuq bażi temporanja. Il-haddiema stazzjonati huma protetti mid-Direttiva dwar l-Istazzjonar ta' Haddiema (id-Direttiva UE 2018/957 li temenda d-Direttiva 96/71 KE), li tipprevedi l-istess regoli ta' remunerazzjoni bħall-haddiema lokali fil-pajjiż ospitanti u tirregola l-perjodu li warajh tapplika l-liġi tax-xogħol tal-pajjiż ospitanti (2.1.13).

Fir-rigward tal-kundizzjonijiet tax-xogħol u tal-impjieg fit-territorju ta' Stat Membru ospitanti, iċ-ċittadini ta' Stat Membru li jaħdmu fi Stat Membru ieħor għandhom l-istess benefiċċji soċjali u ta' taxxa u l-istess aċċess għall-abitazzjoni bħall-haddiema li jkunu ċittadini. Barra minn hekk, huma jkunu intitolati għat-trattament ugwali fir-rigward tal-eżerċitar tad-drittijiet ta' trade union.

Japplikaw ukoll regoli kontra d-diskriminazzjoni għal ulied haddiem mobbli. L-Istati Membri għandhom jinkoraġġixxu lil dawn l-ulied jattendu taħriġ edukattiv u vokazzjonali sabiex jiffacilitaw l-integrazzjoni tagħhom.

Fl-aħħar nett, l-Artikolu 35 tad-Direttiva jagħti espressament lill-Istati Membri s-setgħa li, f'każ ta' abbuż jew frodi, jirtiraw kwalunkwe dritt mogħti mid-Direttiva.

3. Ġurisprudenza dwar il-moviment liberu tal-haddiema

Sa mill-introduzzjoni taċ-ċittadinanza tal-UE, il-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QtĠ) irfinat l-interpretazzjoni tad-direttiva ffirxa ta' ġurisprudenza dwar il-moviment liberu tal-haddiema. Bażi ta' data online dedikata tal-Kummissjoni tippreżenta l-ġurisprudenza f'dan il-qasam.

Fir-rigward tar-residenza, persuni li jkunu qed ifittxu xogħol għandhom id-dritt ta' residenza għal perjodu li jaqbeż sitt xhur (QtĠ, Kawża C-292/89 Antonissen) mingħajr ma jkollhom jissodisfaw l-ebda kundizzjoni ladarba jkomplu jfittxu impjieg fl-Istat Membru ospitanti u jkollhom "opportunità ġenwina" li jsibu xogħol.

Kawżi oħra relatati mal-aċċess għall-benefiċċji soċjali. Il-QtĠ estendiet l-aċċess għaċ-ċittadini tal-UE li jgħixu fi Stat Membru ieħor (Kawżi C-184/99 Grzelczyk, C-224/98 D'Hoop). L-istatus ta' dawk il-persuni li jkunu qed ifittxu x-xogħol għall-ewwel darba attwalment huwa s-suġġett ta' diskussjoni qawwija, peress li dawn ma għandhomx status ta' haddiem xi jzommu. Fil-Kawżi C-138/02 Collins u C-22/08 Vatsouras, il-QtĠ sabet li tali ċittadini tal-UE kellhom dritt ta' aċċess ugwali għal benefiċċju finanzjarju intiz biex jiffacilita l-aċċess għas-suq tax-xogħol għal dawk il-persuni li jkunu qed ifittxu x-xogħol; konsegwentement tali benefiċċju ma jistax jitqies bħala "assistenza soċjali" li għalih id-Direttiva 2004/38/KE teskludi l-aċċess. Madankollu, l-Istati Membri jistgħu jirrikjedu li jkun hemm konnessjoni reali bejn il-persuna li tkun qed tfittex xogħol u s-suq tax-xogħol fl-Istat Membru inkwistjoni.

B. Ir-restrizzjonijiet fuq il-libertà ta' moviment

It-Trattat jippermetti li Stat Membru jirrifjuta d-dritt ta' dħul jew residenza lil ċittadin tal-UE għal raġunijiet ta' ordni pubbliku, sigurtà pubblika jew saħħa pubblika. Tali miżuri jridu jkunu bbażati fuq il-kondotta personali tal-individwu kkonċernat, li trid tirrapreżenta theddida gravi u reali bizzejjed għall-interessi fundamentali tal-istat. F'dan ir-rigward, id-Direttiva 2004/38/KE tipprevedi serje ta' garanziji proċedurali.

Skont l-Artikolu 45(4) tat-TFUE, il-moviment liberu tal-ħaddiema ma japplikax għal impjeg fis-settur pubbliku, għalkemm din id-deroga giet interpretata b'mod restrittiv ħafna mill-QtĠ li skonta huma biss daww il-karigi li jinvolvu l-eżerċizzju tal-awtorità pubblika u r-responsabilità għall-ħarsien tal-interessi generali tal-istat ikkonċernat (pereżempju s-sigurtà interna u esterna tal-istat) li jistgħu jkunu ristretti għaċ-ċittadini tiegħu stess.

Matul perjodu tranżizzjonali wara l-adeżjoni ta' Stati Membri ġodda, jistgħu jiġu applikati ċerti kundizzjonijiet li jillimitaw il-moviment liberu tal-ħaddiema minn dawn l-Istati Membri lejhom u bejniethom. Bħalissa hemm perjodi tranżizzjonali għaċ-ċittadini Kroati, li jridu jitneħħew sa mhux aktar tard minn Lulju 2020.

C. Mizuri biex tithegġeg il-libertà ta' moviment

L-UE għamlet sforzi kbar biex toħloq ambjent li jthegġeg il-mobilità tal-ħaddiema. Dawn jinkludu:

- Riforma tas-sistema għar-rikonoxximent tal-kwalifiki professjonali kompletati fi Stati Membri oħra sabiex il-proċedura tiġi armonizzata u faċilitata. Din tinkludi r-rikonoxximent awtomatiku ta' għadd ta' professjonijiet fis-settur tas-saħħa u tal-periti (id-Direttiva 2013/55/UE li temenda d-Direttiva 2005/36/KE [2.1.6](#));
- Il-ħruġ ta' Karta Professjonali Ewropea fl-2016 biex tiġi ttestjata proċedura ta' rikonoxximent elettroniku ta' professjonijiet regolati magħżula;
- Il-koordinazzjoni tal-iskemi tas-sigurtà soċjali, inkluża l-portabilità tal-protezzjoni soċjali, grazzi għar-Regolament (KE) Nru 883/2004 u r-Regolament ta' implimentazzjoni (KE) Nru 987/2009, li attwalment qed jiġu riveduti ([2.3.4](#));
- Il-Karta tal-Assigurazzjoni tas-Saħħa tal-Unjoni Ewropea (2004) bħala prova tal-assigurazzjoni f'konformità mar-Regolament Nru 883/2004, u direttiva dwar il-kura tas-saħħa tranfruntiera (id-Direttiva 2011/24/UE). Attività oħra ppjanata għar-rebbiegħa 2018 għadha pendenti: proposta tal-Kummissjoni biex jiġi stabbilit Numru tas-Sigurtà Soċjali Ewropew sabiex jiffaċilita l-proċeduri amministrattivi għaċ-ċittadini dwar il-verifika tal-istatus tal-assigurazzjoni tas-sigurtà soċjali;
- Titjib fl-akkwist u l-preservazzjoni tad-drittijiet tal-pensjoni supplementari (id-Direttiva 2014/50/UE);
- L-obbligu li jiġu garantiti proċeduri ġudizzjarji li jipprovdu rimedju għall-ħaddiema li jiġu diskriminati u li jiġu nominati korpi li jippromwovu u jimmonitorjaw it-trattament ugwali (id-Direttiva 2014/54/UE).

Fir-rebbiegħa 2019, ir-regolament fundatur għal Aġenzija Ewropea ġdida, l-Awtorità Ewropea tax-Xogħol (ELA), se tkun fis-seħħ. L-oġettiv prinċipali tal-aġenzija huwa li tiżgura infurzar aħjar tal-liġi tal-UE fir-rigward tal-ħaddiema stazzjonati u li tipprovi servizzi ta' sostenn għall-ħaddiema mobbli u l-impjegaturi (EURES). Permezz ta' sit web għall-moviment ħieles, hija toffri postijiet tax-xogħol vakanti u tipprovi informazzjoni dwar il-kundizzjonijiet tal-għajxien u tax-xogħol għall-ħaddiema, l-impjegaturi u l-amministrazzjonijiet nazzjonali. Barra minn hekk, l-aġenzija tappoġġa l-koordinazzjoni bejn l-Istati Membri fl-infurzar transfruntier, inklużi spezzjonijiet u medjazzjoni kongunti biex jissolva tilwim transfruntier. Barra minn hekk, hija tappoġġa

I-koordinazzjoni tas-sistemi tas-sigurtà soċjali u I-kooperazzjoni bejn I-Istati Membri biex jindirizzaw ix-xogħol mhux dikjarat. Għaldaqstant, hija tikkontribwixxi għall-mobilità ġusta tal-forza tax-xogħol bħala parti mill-Pilastru Soċjali.

L-aġenzija tintegra jew tassorbi d-diversi inizjattivi Ewropej eżistenti ta' rilevanza għall-mobilità tax-xogħol, b'mod partikolari I-EURES (is-Servizzi Ewropej tax-Xogħol), netwerk ta' kooperazzjoni stabbilit mill-Kummissjoni fl-1993 sabiex jiġu ssodisfati l-obbligi previsti fit-Trattat biex jiġi appoġġat il-moviment liberu tal-ħaddiema (l-Artikolu 46 tat-TFUE). Dan in-netwerk jinvolvi lill-Kummissjoni, lis-servizzi pubbliċi tal-impjieg tal-Istati Membri tal-UE u taż-ŻEE u l-Isvizzera u ta' organizzazzjonijiet sħab oħra (2.3.3). Permezz tar-Regolament (UE) 2016/589 (li jemenda r-Regolament (UE) Nru 492/2011), I-EURES se jtejjeb l-għodod self-service fuq il-pjattaforma diġitali tiegħu biex jippermetti t-tqabbil awtomatizzat ta' min qed ifittex xogħol mal-opportunitajiet tax-xogħol. L-Istati Membri għandhom l-obbligu li jittrasferixxu l-informazzjoni dwar il-postijiet tax-xogħol vakanti kollha fil-Portal Ewropew dwar il-Mobilità fix-Xogħol li se jiġi ospitat mill-Awtorità Ewropea tax-Xogħol f'kooperazzjoni mal-Gateway Diġitali Unika. Il-finanzjament tal-EURES huwa pprovdut mill-Fond Soċjali Ewropew.

IR-RWOL TAL-PARLAMENT EWROPEW

Il-Parlament Ewropew dejjem enfasizza li l-UE u l-Istati membri tagħha għandhom jikkoordinaw l-isforzi tagħhom sabiex jipromwovu l-moviment liberu tal-ħaddiema.

Fir-rizoluzzjoni tiegħu tas-16 ta' Jannar 2014 dwar ir-rispett tad-dritt fundamentali tal-moviment liberu fl-UE, il-Parlament fakkar li d-dritt tal-libertà tal-moviment għal raġunijiet ta' xogħol ma jistax jiġi assoċjat mal-abbuż tas-sistemi ta' sigurtà soċjali u fakkar lill-Istati Membri kollha biex iżommu lura milli jjeħdu azzjonijiet li jistgħu jaffettwaw id-dritt tal-moviment liberu.

Il-Parlament appoġġa l-istabbiliment tal-Awtorità Ewropea tax-Xogħol (fir-rapport tiegħu tal-20 ta' Novembru 2018). Huwa ppromwova l-ħolqien ta' portal uniku għall-moviment liberu, kif ukoll il-possibilità li l-ELA tissuġġerixxi spezzjonijiet kongunti fuq inizjattiva tagħha stess. Barra minn hekk, hija ziedet il-kooperazzjoni fuq ix-xogħol mhux dikjarat mal-kompiti ewlenin tagħha, u għaldaqstant żgurat li l-Pjattaforma Ewropea li tindirizza x-Xogħol Mhux Dikjarat (li nħolqot fl-2016 bl-appoġġ qawwi tal-Parlament Ewropew) tkompli l-attivitajiet tagħha.

Susanne Kraatz
05/2019

